

Projekto poveikio vertinimas “Expanding the range of the lynx population in northern Poland” poveikis vietos ekonomikai

Ataskaita, kurioje pateikiami projekto metu surinktų duomenų analizės rezultatai.
ir 2024 m. spalio ir lapkričio mėn. atliktų apklausų rezultatai.

Išversta su DeepL.

Kraków 2024

**Co-funded by
the European Union**

**Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej**

TURINYS

ĮVADAS.....	3
TYRIMO APRAŠYMAS.....	4
TIESIOGINIS PROJEKTO POVEIKIS	4
<i>UŽIMTUMAS IR PROJEKTO IŠLAIDOS</i>	5
NETIESIOGINIS PROJEKTO POVEIKIS	6
<i>BAIMĖ DARYTI ŽALĄ</i>	6
<i>VIETINIS TURIZMAS, REGIONO POPULIARINIMAS, REGIONINIAI PRODUKTAI IR PASLAUGOS</i>	10
<i>TIRIAMO REGIONO VIETINIO TURIZMO RODIKLIAI</i>	13
IŠVADOS.....	14

Co-funded by
the European Union

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

ĮVADAS

Šiuolaikinė gamtosauga turi reaguoti į platų iššūkių spektrą, neapsiribojant vien ekologija, bet atsižvelgiant į socialinius ir ekonominius poreikius bei problemas. Viena vertus, tikimasi, kad gamtosaugos veikla bus pritaikyta prie vietos socialinių ir ekologinių sąlygų, remiant (o ne stabdant) vietos bendruomenių vystymąsi. Kita vertus, ji vis dažniau laikoma būtinybe tenkinti tam tikrus žmonių poreikius, tokius kaip bendravimas su gamta, galimybė naudotis švaria aplinka, maistu ir autentiškos patirties gamtoje galimybėmis. Gamtos teikiama nauda visuomenei neapsiriboja vien gamtos išteklių gavyba ir pardavimu arba tokių paslaugų, kaip turizmas ir švietimas, rinka. Daugybė naudos, kurią žmonės gauna iš gamtos, yra ne rinkos pobūdžio. Tai kultūrinės vertybės, susijusios su gamtos vaidmeniu tradicijose, papročiuose ir vietos identitete; dvasinės, estetinės ir rekreacinės vertybės, reiškiančios gamtos pasaulio vaidmenį suteikiant žmonėms galimybę pailsėti nuo darbo poilsiaujant ir mėgaujantis laukine gamta; ekosistemose vykstantys reguliavimo procesai, užtikrinantys, kad gyvename švarioje ir saugioje aplinkoje. Šią naudą tik netiesiogiai atspindi ekonominiai procesai, pavyzdžiui, turizmo apimtys ir turizmo paslaugų pardavimai, valstybės išlaidos sveikatos priežiūrai arba kultūrinė veikla ir kultūros produktų vartojimas.

Stambųjų plėšrūnų apsauga susiduria su itin sudėtingu uždaviniu - vykdyti užduotis ir kartu teikti socialinę ir ekonominę naudą. Visuomenės sąmonėje didelių plėšrūnų, tokių kaip lūšys, buvimas dažnai siejamas su žala ir grėsme žmonėms, nors iš tikrųjų lūšių daroma žala yra pavienė ir, palyginti su kitomis Lenkijoje saugomomis rūšimis, nedidelė. Dėl suvokiamos žalos galimybės gali būti nepritariama apsaugos projektams ir kilti socialinių konfliktų, dėl kurių, pavyzdžiui, sunku įgyvendinti apsaugos priemonės. Kita vertus, nauda, kurią visuomenė gali gauti iš lūšių buvimo aplinkoje, yra labai neakivaizdi ir neatsiranda „savaime“ atsiradus ir padidėjus šių gyvūnų populiacijai. Institucijos ir asmenys, dalyvaujantys išsaugant lūšis, turi aktyviai ir apgalvotai kurti šios rūšies buvimo teikiamos naudos vietos bendruomenėms potencialą, dažnai taip pat rodyti ir mokyti, kaip ją galima praktiškai realizuoti. Ypač sudėtinga dedant tokias pastangas yra tai, kad lūšys yra gyvūnai, kuriuos, viena vertus, sunku stebėti aplinkoje, kita vertus, jie vis dėlto gali sukelti stiprias gyventojų ir suinteresuotųjų šalių emocijas.

Šioje ataskaitoje pateikiama pradinė (ex-ante) analizė, skirta įvertinti projekto „Ryčių populiacijos arealo išplėtimas šiaurės Lenkijoje“ poveikį vietos ekonominei aplinkai savivaldybėse, kuriose pradėtas įgyvendinti Projektas. Atliekant šį vertinimą atsižvelgta į pasirinktas Projekto ekonominio poveikio sritis - tiek išmatuojamąjį, kurį galima analizuoti finansine išraiška, tiek netiesioginį, susijusį su veikla ir poveikiu, kuris gali būti palankus arba

Co-funded by
the European Union

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

trukdyti vietos bendruomenių ekonominei veiklai. Taigi analizė apima Projekto metu sudarytų išmatuojamų rinkos sandorių rodiklius, poreikių kovoti su lūšių daroma žala diagnozę ir vietos turizmo sektoriaus plėtros sąlygas. Pripažįstant platesnę laukinės gamtos ekonominę reikšmę, Projekto poveikis taip pat buvo aprašytas atsižvelgiant į vietos bendruomenių susirūpinimą keliančias problemas ir poreikius, susijusius su lūšių buvimu ir vietos gyventojų aktyvumu vietos turizmo paslaugų rinkoje.

TYRIMO APRAŠYMAS

Ataskaitoje vertinama projekto tiesioginio ir netiesioginio poveikio vietos ekonomikai šiaurės Lenkijos savivaldybėse ir partnerių regionuose Vokietijoje ir Lietuvoje, kur gyvena arba pagal projektą bus įveistos lūšys, pradinė padėtis ir poreikiai. Tiesioginis projekto poveikis vietos ekonomikai vertinamas remiantis duomenimis apie projekte įdarbintus asmenis ir atliktus pirkimus, tikrinant vietos ūkio subjektų įdarbintų asmenų ir atliktų pirkimų dalį. Netiesioginis projekto poveikis matuojamas remiantis: 1) atrinktais suinteresuotųjų šalių apklausos, atliktos 2024 m. lapkričio mėn. rezultatais, 2) struktūruotų telefoninių interviu, atliktų su projekto teritorijoje agroturizmo objektus valdančiais asmenimis, rezultatais ir 3) statistikos tarnybos duomenimis apie turizmą.

Išsami informacija apie suinteresuotųjų šalių apklausos metodiką aprašyta projekto poveikio vietos bendruomenėms ataskaitoje. Suinteresuotųjų šalių apklausos duomenys, naudojami vertinant projekto poveikį vietos ekonomikai, yra susiję su nuomonėmis apie lūšių buvimo keliamą grėsmę, lūšių daromos žalos patirties poveikį požiūriui ir nuomonei apie šią rūšį bei galimybę panaudoti lūšių buvimą regiono, vietos turizmo populiarinimui.

Struktūrizuoti interviu telefonu buvo atliekami pagal iš anksto parengtą klausimyną su šešiais klausimais. Jie buvo vykdomi 2024 m. lapkričio mėn. Interviu metu užduotas klausimas susijęs su vietos laukinės gamtos ir lūšių svarba turizmui, taip pat turistų poreikiu gauti informacijos apie lūšis. Vietos turizmo paslaugų rinkos būklė buvo apibūdinta remiantis Centrinės statistikos valdybos (CSO) Vietos duomenų banko rodikliais, pateiktais vietos lygmeniu (NUT 5).

TIESIOGINIS PROJEKTO POVEIKIS

UŽIMTUMAS IR PROJEKTO IŠLAIDOS

Praėjus metams nuo projekto pradžios, jame dirba 18 žmonių, visi iš projekto vietos bendruomenių (1 lentelė). Projekto išlaidos 2024-09-30 dienai sudarė 754312,31 PLN (įrangos įsigijimo ir kitos išlaidos, neįskaitant kelionių ir rangos darbų), iš kurių 33 % (249656,30 PLN) buvo įgyvendintos tarp vietos tiekėjų (Trzcianka, Mirosławiec, Walcz, Drawsko Pomorskie savivaldybėse).

Tab. 1. Share of the project employees from local societies.

PL: Udział osób ze społeczności lokalnej wśród zatrudnionych w projekcie.

LT: Vietos bendruomenės atstovų dalyvavimas tarp projekte dirbančių asmenų.

DE: Beteiligung von Personen aus der lokalen Gemeinschaft unter den Beschäftigten des Projekts.

Partner	Employment in the project in 2024 <i>PL: Zatrudnienie w projekcie w 2024 roku</i> <i>LT: Numatomas užimtumas 2024 m.</i> <i>DE: Projizierte Beschäftigung im Jahr 2024</i>	Share of local society among employed project staff <i>PL: Udział społeczności lokalnej wśród zatrudnionych</i> <i>LT: Darbuotojų dalyvavimas bendruomenės veikloje</i> <i>DE: Beteiligung der Arbeitnehmer an der Gemeinschaft</i>
Zachodniopomorskie Towarzystwo Przyrodnicze	11	100%
Rewilding Oder Delta	3	100%
Nadlesnictwo Spychowo	1	100%
Ecosystems Protection Centre	3	100%

Co-funded by
the European Union

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

NETIESIOGINIS PROJEKTO POVEIKIS

BAIMĖ DARYTI ŽALĄ

Projektas gali daryti netiesioginį poveikį vietos ekonomikai, nes leidžia atpažinti riziką ir kovoti su lūšių daroma žala, ypač ta, kuri turi ekonominių pasekmių vietos ūkininkams ir rančų augintojams. Atliktoje suinteresuotųjų šalių apklausoje į atvirą klausimą apie riziką, susijusią su lūšių buvimu aplinkoje, dažniausiai minimas atsakymas buvo elninių žvėrių skaičiaus sumažėjimas, taip pat dažnai minimas medžioklės apskritai ir medžioklės sunkumų kontekste. Galimybę užpulti gyvulius paminėjo 41 proc. respondentų, tai sudarė 26 proc. atsakymų. Tačiau kai kurie iš šių atsakymų buvo suformuluoti taip, kad problema būtų sumenkinta, vartojant tokius terminus kaip „kokia nors kaimyno višta papuls“, „ir gal kokia žąsis bus sumedžiota, daugiau nieko“.

Mūsų suinteresuotųjų šalių imtyje 28 žmonės (9 % respondentų, iš jų 13 žmonių iš Lenkijos, 12 iš Lietuvos ir 3 iš Vokietijos) teigė asmeniškai patyrę lūšių daromą žalą. Tie, kurie patyrė žalos, turėjo statistiškai reikšmingai mažiau teigiamų nuostatų lūšių atžvilgiu nei kiti respondentai (nuostatų vidurkis 3,7, palyginti su 4,1 kitų respondentų; Leveno testas, $F=8,752$, $p<0,05$; 1 pav.) ir dažniau nei kiti respondentai nurodė, kad laukiniai gyvūnai jiems yra svarbūs (klausime nebuvo nurodytas požiūris ar emocinis nusiteikimas laukinių gyvūnų atžvilgiu; $F=3,802$, $p<0,05$; 2 pav.) Be to, patyrusieji žalą buvo mažiau teigiamai nusiteikę dėl lūšių sugrąžinimo į aplinką (66 proc. šios grupės respondentų) nei kiti respondentai (85 proc. nurodymų tarp kitų respondentų; $f=9,4548$, $p<0,05$); rečiau tikėjosi rimto požiūrio į lūšių išsaugojimą savo šalyje (51 %, palyginti su 86 % kitų respondentų, $F=12,405$, $p<0,05$); mažiau manė, kad reikia šviesti visuomenę apie lūšis (74 %, palyginti su 92 % kitų respondentų, $F=16,160$, $p<0,05$). Kita vertus, patyrusieji žalą nesiskyrė nuo likusių respondentų pagal pagrindines žinias apie lūšis, suvokiamą naudą turizmui ir vietos produktų bei paslaugų populiarinimą.

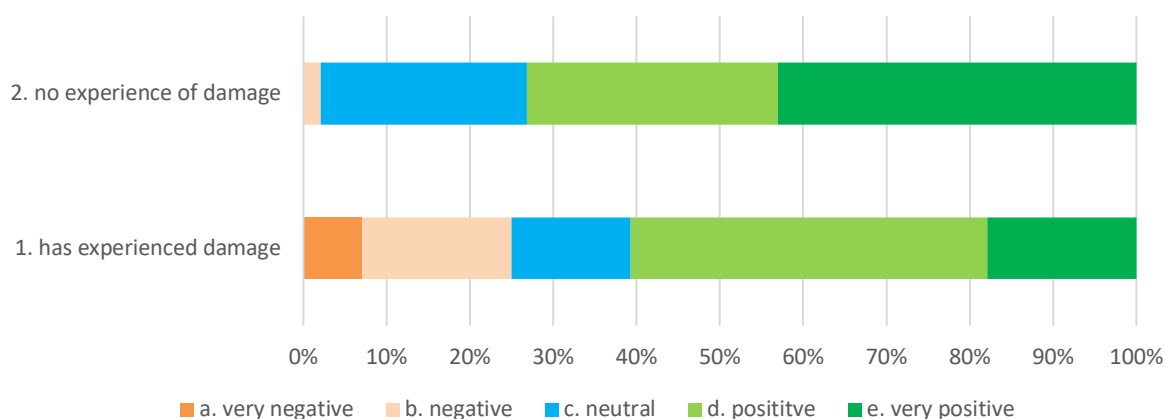

Co-funded by
the European Union

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Fig. 1. What are your feelings towards lynxes?

PL: Jakie są Pana(i) uczucia wobec ryśi? a: bardzo negatywne; b: negatywne; c: neutralne; d: pozytywne; e: bardzo pozytywne; 1. osoba, która doświadczyła szkody; 2. osoba, która nie doświadczyła szkody

LT: Kokie Jūsų jausmai lūšių atžvilgiu? a: labai neigiami; b: neigiami; c: neutralūs; d: teigiami; e: labai teigiami; 1. asmuo, kuris patyrė žalą; 2. asmuo, kuris žalos nepatyrė

DE: Was ist Ihre persönliche Haltung zu Luchsen? a: sehr negativ; b: negativ; c: neutral; d: positiv; e: sehr positiv; 1. die Person, die den Schaden erlitten hat; 2. die Person, die den Schaden nicht erlitten hat

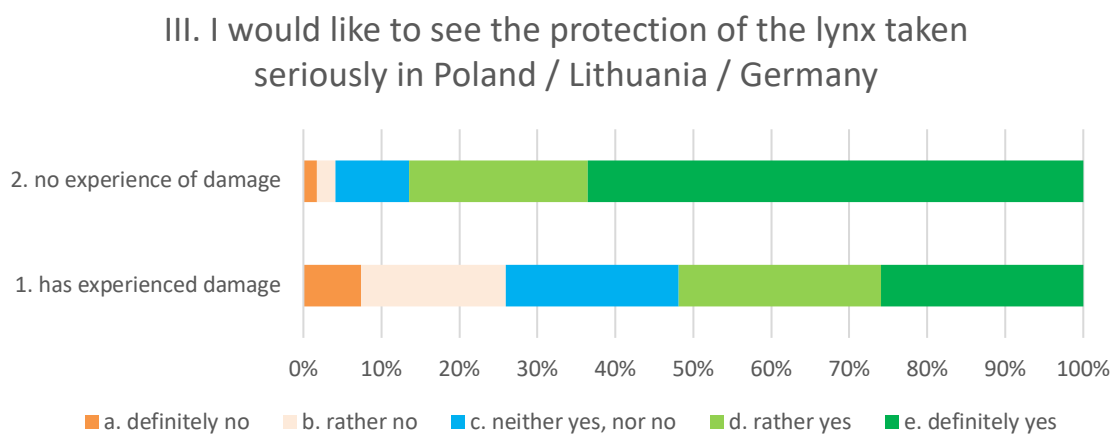
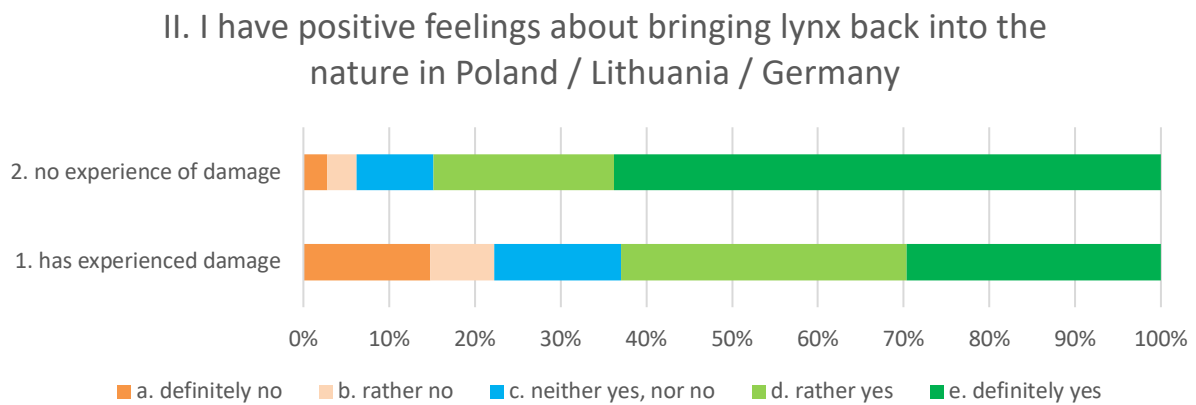
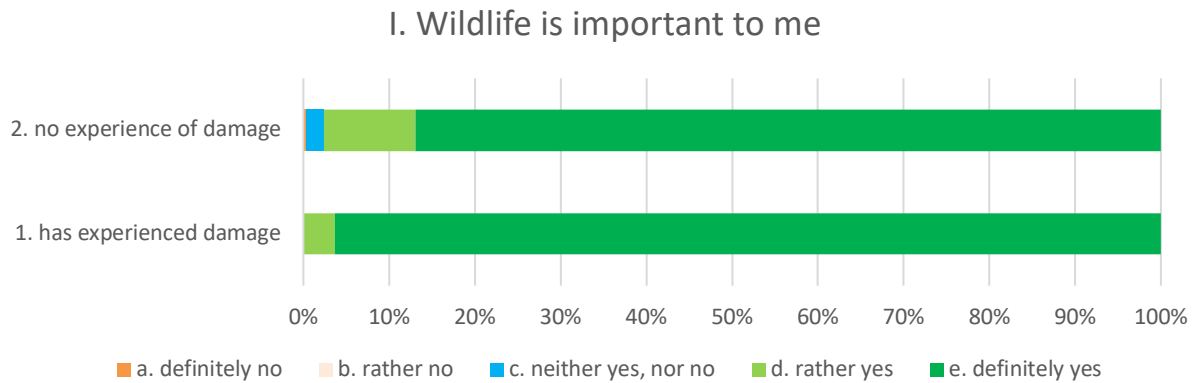

Co-funded by
the European Union

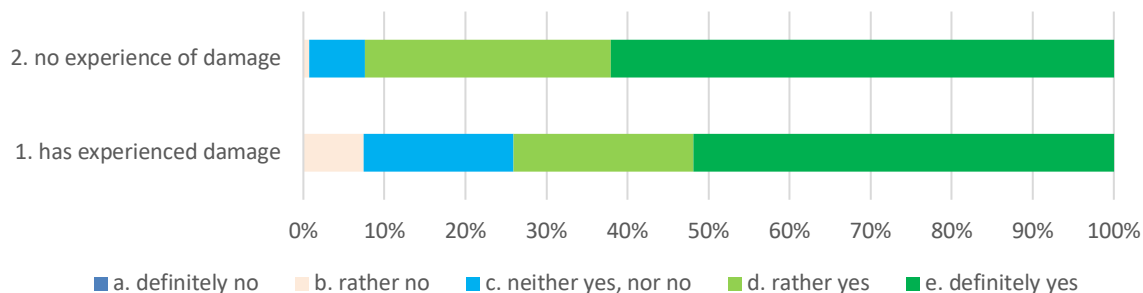

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Fig. 2. Selected attitudes towards lynx that differ significantly between people who have personally experienced damage from lynx and people who have not.

IV. People should know more about lynx in northern Poland / southern Lithuania / north-east Germany

PL: Wybrane postawy wobec rysia, które różnią się istotnie statystycznie między osobami, które osobiście doświadczyły szkód wyrządzonych przez rysie, a osobami, które ich nie doświadczyły.

I: Dzika przyroda jest dla mnie ważna; II: Mam pozytywne uczucia wobec przywracania rysia do środowiska w Polsce; III: Chcę, aby ochrona rysia była poważnie traktowana w Polsce; IV: Ludzie powinni więcej wiedzieć o rysiach w Polsce

a: zdecydowanie nie; b: raczej nie; c: ani tak, ani nie; d: raczej tak; e: zdecydowanie tak.

1. osoba, która doświadczyła szkody; 2. osoba, która nie doświadczyła szkody

LT: Pasirinktas požiūris į lūšis, kuris reikšmingai skiriasi tarp žmonių, asmeniškai patyrusių lūšių daromą žalą, ir žmonių, kurie jos nepatyrė.

I: Man svarbi laukinė gamta; II: Teigiamai vertinu lūšių sugrąžinimą į Lietuvos aplinką; III: Norėčiau, kad į lūšių apsaugą Lietuvoje būtų žiūrima rimtai; IV: Žmonės turėtų daugiau žinoti apie lūšis pietų Lietuvoje

a: Tikrai ne; b: Veikiausiai Ne; c: Nei taip, nei ne; d: Veikiausiai taip; e: Tikrai taip

1. asmuo, kuris patyrė žalą; 2. asmuo, kuris žalos nepatyrė

DE: Ausgewählte Einstellungen zum Luchs, die sich signifikant unterscheiden zwischen Personen, die persönlich von Luchsen geschädigt wurden, und Personen, die dies nicht erlebt haben.

I: Wildtiere sind wichtig für mich; II: Ich stehe der Wiederansiedlung von Luchsen in der Natur in Deutschland positiv gegenüber; III: Ich will, dass der Schutz des Luchses in Deutschland ernst genommen wird; IV: Menschen sollten mehr über Luchse in Deutschland wissen

a: Eindeutig nein; b: Eher nein; c: Weder ja noch nein; d: Eher ja; e: Eindeutig ja.

1. die Person, die den Schaden erlitten hat; 2. die Person, die den Schaden nicht erlitten hat

Co-funded by
the European Union

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

VIETINIS TURIZMAS, REGIONO POPULIARINIMAS, REGIONINIAI PRODUKTAI IR PASLAUGOS.

Gamtinis turizmas yra viena iš galimybių remti vietos ekonomiką per gamtosaugos veiklą. Suinteresuotųjų šalių nuomone, turizmas ir regiono populiarinimas yra svarbi nauda, susijusi su lūšių buvimu aplinkoje, kurią atsakydami į atvirą klausimą paminėjo 10 proc. respondentų (19 žmonių). Be to, dauguma respondentų išvelgė potencialą reklamuoti vietos produktus ir paslaugas pasitelkiant lūšies įvaizdį (60 proc. nurodymų tikrai taip ir greičiau taip), o pusė respondentų manė, kad lūšių buvimas pritrauktų turistų (50 proc.; 4 pav.).

Tarp apklausos dalyvių buvo 33 asmenys (10 proc. respondentų), gaunantys pelną iš turizmo paslaugų teikimo, įskaitant kambarių nuomą. Iš jų tik 4 žmonės (1 % respondentų) nurodė, kad pelnas iš turizmo yra pagrindinis jų pajamų šaltinis. Asmenys, gaunantys bet kokią pelną iš turizmo, statistiškai reikšmingai nesiskyrė nuo kitų respondentų pagal požiūrį į lūšis, žinių apie lūšis lygį, nuomonę apie lūšių vaidmenį didinant regiono turistinį patrauklumą ar galimybę dėl lūšių įvaizdžio geriau parduoti vietos produktus.

Papildomai buvo atlikta 20 struktūruotų interviu su asmenimis, valdančiais agroturizmo objektus šiaurės vakarų Lenkijoje. Visų apklaustųjų, valdančių agroturizmo objektus, teigimu, gamta yra svarbus veiksnys, pritraukiantis turistus į jų objektus, o turistai lankosi jų objektuose norėdami praleisti laiką gamtoje (5 pav.). Pasak agroturizmo objektus valdančių asmenų, jų klientai domisi toje vietovėje gyvenančia laukine gamta ir paprastai turi galimybę gauti informacijos apie aplinkinę gamtą. Tačiau paklausti apie lūšis, tik du asmenys (10 proc. respondentų) teigė, kad pasitaiko, jog turistai teiraujasi apie lūšis ir kad jiems prieinama informacija apie jas. Iš apklaustų objektų visi Valčiaus ir Drawsko apskrityse esantys objektai (6) atsakė, kad Laukinė sodyba Jablonove yra įdomi turistinė atrakcija jų objektų klientams.

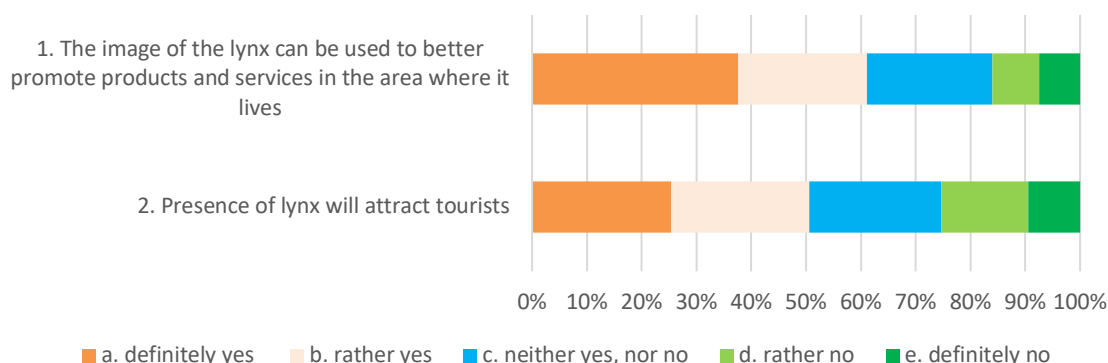

Co-funded by
the European Union

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Fig. 4. Perception of the role of lynx in promotion of the region and fostering tourism.

PL: Postrzeganie roli rysia w promocji regionu i wspieraniu turystyki. 1: Wizerunek rysia może być wykorzystany do lepszego promowania produktów i usług na terenie jego występowania; 2: Obecność rysia przyciągnie turystów

a: zdecydowanie tak; b: raczej tak; c: ani tak, ani nie; d: raczej nie; e: zdecydowanie nie.

LT: Ryčių vaidmens suvokimas populiarinant regioną ir skatinant turizmą. 1: Lūšies įvaizdis gali būti naudojamas geriau reklamuoti produktams ir paslaugoms jos paplitimo teritorijoje; 2: Lūšys pritrauks turistų

a: Tikrai taip; b: Veikiau taip; c: Nei taip, nei ne; d: Veikiau ne; e: Tikrai ne

DE: Wahrnehmung der Rolle des Luchses bei der Werbung für die Region und der Förderung des Tourismus. 1: Das Bild des Luchses kann genutzt werden, um Produkte und Dienstleistungen in seinem Verbreitungsgebiet zu bewerben; 2: Die Anwesenheit von Luchsen wird Touristen anziehen

a: Eindeutig ja; b: Eher ja; c: Weder ja noch nein; d: Eher nein; e: Eindeutig nein.

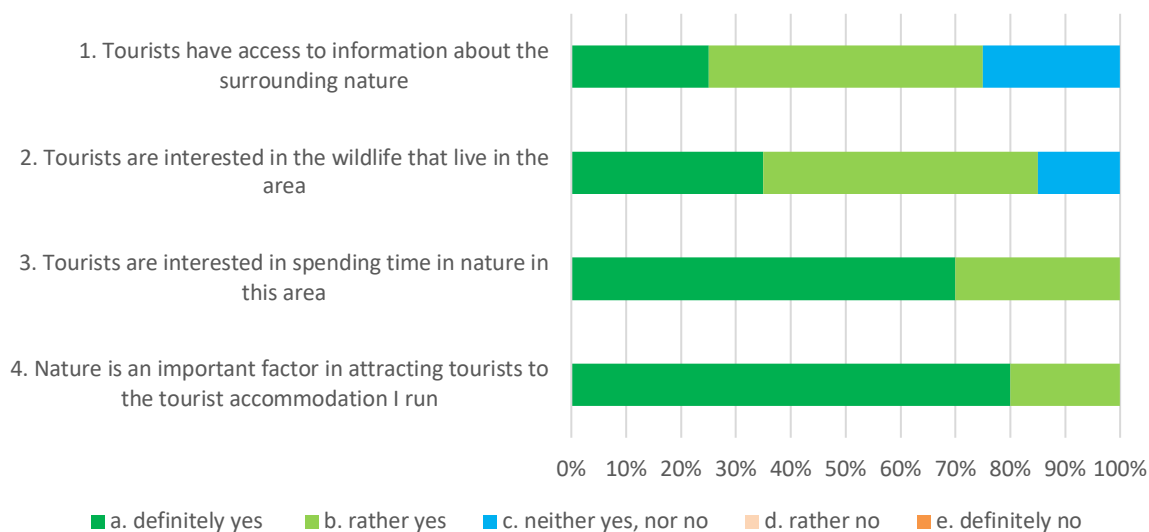

Co-funded by
the European Union

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Fig. 5. The opinion of agrotourism owners on the role of nature and lynx in promoting local tourism.

PL: *Opinia właścicieli gospodarstw agroturystycznych na temat roli przyrody i rysia w promocji lokalnej turystyki.*

1. Turyści mają dostęp do informacji na temat okolicznej przyrody; 2. Turyści są zainteresowani dzikimi zwierzętami, które żyją w tych okolicach; 3. Turyści są zainteresowani spędzaniem czasu na łonie przyrody w tych okolicach; 4. Przyroda jest istotnym czynnikiem przyciągającym turystów prowadzonego przeze mnie obiektu

a: zdecydowanie tak; b: raczej tak; c: ani tak, ani nie; d: raczej nie; e: zdecydowanie nie.

LT: *Agroturizmo savininkų nuomonė apie gamtos ir lūšių vaidmenį skatinant vietinį turizmą.*

1: Turistai gali gauti informacijos apie supančią gamtą; 2: Turistai domisi šioje vietovėje gyvenančia laukine gamta; 3: Turistai šiose vietovėse nori praleisti laiką gamtoje; 4: Gamta yra svarbus veiksnys, pritraukiantis turistus į mano valdomą objektą.

a: Tikrai taip; b: Veikiau taip; c: Nei taip, nei ne; d: Veikiau ne; e: Tikrai ne

DE: *Die Meinung von Agrotourismusbesitzern über die Rolle von Natur und Luchs bei der Förderung des lokalen Tourismus.*

1: Touristen haben Zugang zu Informationen über die umliegende Natur; 2: Touristen interessieren sich für die Wildtiere, die in diesem Gebiet leben; 3: Touristen sind daran interessiert, in diesen Gebieten Zeit in der Natur zu verbringen; 4: Die Natur ist ein wichtiger Faktor, um Touristen in die von mir betriebene Einrichtung zu locken

a: Eindeutig ja; b: Eher ja; c: Weder ja noch nein; d: Eher nein; e: Eindeutig nein.

Co-funded by
the European Union

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

TIRIAMO REGIONO VIETINIO TURIZMO RODIKLIAI

Taip pat buvo analizuojamos turizmo rinkos sąlygos šiaurės vakarų Lenkijos savivaldybėse, kuriose gyvena lūšys. Tai - 46 Rietavo vaivadijos savivaldybės, 9 Didžiosios Lenkijos vaivadijos savivaldybės ir 5 Liubušės vaivadijos savivaldybės. Analizė atlikta remiantis Centrinės statistikos valdybos nustatytais turistų srauto rodikliais savivaldybių lygmeniu: registruotos turistų apgyvendinimo įstaigos, vietos apgyvendinimo įstaigose, priimti užsienio turistai ir apgyvendinimo vietų dinamika.

Nepaisant didelio tiriamų regionų gamtinio patrauklumo ir turizmo plėtros potencialo (remiantis suinteresuotų šalių ir apklaustų agroturizmo objektų savininkų nuomonėmis), daugumoje į projektą įtrauktų savivaldybių yra tik pavienės statistikos tarnyboje registruotos apgyvendinimo įstaigos (A1 lentelė). Atskiros savivaldybės skiriasi turimų apgyvendinimo įstaigų skaičiumi, taip pat priimamų užsienio turistų skaičiumi. Apgyvendinimo įstaigų dinamika nėra didelė. 2022 m., palyginti su 2021 m., tiriamose Didžiosios Lenkijos ir Vakarų Lenkijos vaivadijų savivaldybėse nakvynės vietų skaičius padidėjo, o Liubušės vaivadijos savivaldybėse - sumažėjo. Lubuskų ir Didžiosios Lenkijos vaivadijų savivaldybėse 2023 m., palyginti su 2022 m., lovų skaičius sumažėjo, o Vakarų Pomeranijos vaivadijoje išliko artimas praėjusių metų skaičiui. Savivaldybių, kuriose 2023 m., palyginti su ankstesniais metais, sulaukta daugiau užsienio turistų, ir savivaldybių, kuriose užsienio turistų skaičius sumažėjo, skaičius pasiskirstė maždaug po lygiai.

Reiktų atsižvelgti į tai, kad projekto savivaldybės nėra pačios turistiškiausios savivaldybės savo provincijose, turizmo sektorius jose dar tik vystosi ir yra mažesnis už regiono vidurkį.

Co-funded by
the European Union

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

IŠVADOS

- Projektui tenka svarbus vaidmuo švelninant lūšių populiacijos didėjimo poveikį ekonomikai, taikant tiesiogines (per užimtumą ir pirkimus) ir netiesiogines (galimos naudos skatinimas, rizikos šalinimas) priemones.
- Verta užmegzti partnerystės ryšius su kitais vietos trečiojo sektoriaus subjektais (nevyriausybinėmis organizacijomis, fondais), taip pat kultūros įstaigomis.
- Projekte planuojami seminarai turėtų būti skirti pažeidžiamoms grupėms, kurioms dažnai kyla susirūpinimas dėl lūšių buvimo. Pirmiausia tai turėtų būti rančų augintojai ir ūkininkai, taip pat medžiotojai.
- Nors projekto teritorijoje lūšių daroma žala bus reta, verta stebėti jų pasirodymą bendradarbiaujant su atitinkamomis regioninėmis gamtosaugos institucijomis.
- Į edukacinę pasiūlą kaip tikslinę grupę verta įtraukti turizmo sektoriaus paslaugas teikiančius asmenis. Projektas gali padidinti tokių žmonių žinias apie lūšis ir padėti panaudoti lūšių buvimo faktą didinant regiono turistinį patrauklumą.

Co-funded by
the European Union

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

A1. Tourist activity in the project municipalities, data from the Central Statistical Office, Local Data Bank.

PL: Ruch turystyczny w gminach objętych projektem, dane Głównego Urzędu Statystycznego, Bank Danych Lokalnych.

LT: Turizmo aktyvumas projekto savivaldybėse, Centrinės statistikos tarnybos duomenys, Vietinių duomenų bankas.

DE: Touristische Aktivitäten in den Projektgemeinden, Daten des Statistischen Zentralamtes, Lokale Datenbank.

Administration unit <i>PL: Jednostka administracyjna LT: administracijos padalinys DE: Verwaltungseinheit</i>	Accommodation facilities and places <i>PL: Obiekty noclegowe i miejsca noclegowe LT: Paslaugos ir apgyvendinimas DE: Einrichtungen und Unterkünfte</i>						Foreign tourists <i>PL: turyści zagraniczni LT: užsienio turistai DE: ausländische Touristen</i>		Accommodation dynamics <i>PL: dynamika miejsc noclegowych LT: Apgyvandinimo dinamika DE: Dynamik der Unterbringung</i>	
	No. of facilities			No. of accommodation available			No. of tourists		Annual change rate	
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2022	2023
LUBUSKIE	257	253	266	16 922	16 007	17 930	124 797	145 149	96,4	104,8
Santok	1	1	2	45	45	61	23	4	60,0	100,0
Dobiegniew	3	2	4	266	166	292	395	693	92,2	87,8
Strzelce Krajeńskie	6	5	5	175	198	178	236	565	100,0	82,2
WIELKOPOLSKIE	581	582	593	40 140	40 449	40 633	229 574	261 045	102,5	100,2
Czarnków	1	0	0	45	0	0	54	0	93,3	0,0
Krzyż Wielkopolski	5	5	5	133	151	151	190	285	250,0	100,0
Trzcianka	3	3	3	176	176	176	1 016	456	100,0	100,0
Wieleń	2	1	1	43	19	20	146	19	97,7	44,2
Piła	8	8	8	772	735	739	6 794	7 561	131,4	94,3
Szydłowo	1	1	1	15	15	15				
Powiat złotowski	8	8	8	363	408	369	197	164	90,6	96,6
Tarnówka	2	2	2	59	52	52	93	83	98,3	88,1
ZACHODNIOPOMORSKIE	1 397	1 421	1 465	143 289	146 784	153 732	728 102	810 870	101,2	107,1
Karlino	0	1	1	0	122	98	0	131		
Choszczno	2	1	1	112	22	42	0	9	84,6	100,0
Drawno	6	6	6	237	242	340	140	101	105,4	100,0
Pełczyce	1	0	1	20	0	20	75	46	100,0	0,0
Czaplinek	16	16	16	1 202	1 210	1 147	647	765	131,7	100,5
Drawsko Pomorskie	6	6	6	260	240	215	593	823	61,0	103,0
Kalisz Pomorski	1	2	3	162	290	309	3 813	4 514	91,0	109,9

Co-funded by
the European Union

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Wierzchowo	1	1	1	20	20	20			100,0	100,0
Złocieniec	11	10	11	771	778	1 053	967	1 232	119,6	82,7
Maszewo	1	1	1	112	112	112			100,0	100,0
Nowogard	3	3	3	250	266	262	3 671	3 793	99,2	106,4
Gryfino	3	3	3	196	196	196	453	558	81,1	103,7
Gościno	3	3	4	314	311	348	78	39		
Manowo	1	2	2	284	311	318	93	173	79,9	100,0
Świeszyno	1	1	1	111	111	126	1 089	1 456	117,0	93,1
Stargard	6	5	8	317	295	478	2 412	1 259	100,0	100,0
Chociwel	1	1	1	62	62	98	248	334		
Dobrzany	1	2	2	100	120	120	86	88		
Dolice	1	2	2	30	89	89	9	8	100,0	296,7
Ińsko	2	2	2	168	168	168	0	163		
Marianowo	1	1	1	22	22	51	358	194	62,9	100,0
Stargard	2	2	2	66	66	66	104	146	100,0	100,0
Barwice	1	1	1	130	130	130	104	0	100,0	100,0
Borne Sulinowo	2	1	1	82	22	14	69	28	44,9	100,0
Świdwin	2	2	2	340	306	344	69	28	177,8	100,0
Brzeżno	1	1	1	13	13	13			100,0	100,0
Połczyn-Zdrój	7	6	7	476	288	326	185	478	138,4	68,0
Świdwin	1	1	1	15	15	15	56	2	100,0	100,0
Wałcz	6	6	6	575	567	565	517	410	74,8	98,3
Człopa	3	1	1	122	12	14	554	120	618,8	0,0
Mirosławiec	5	5	4	207	211	192	412	298	117,4	100,0
Tuczno	3	3	3	176	148	155	240	40	35,3	49,1
Łobez	3	4	4	114	128	128	359	497	90,5	112,3
Resko	1	1	1	30	30	30	2	0		
Węgorzyno	2	2	2	118	219	118	0	38		

Co-funded by
the European Union

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej